

Goeden morgen, vrienden.

Een vorige maal hebben wij ons bezig gehouden met het probleem licht en duister, goed en kwaad. Dat brengt met zich mee, dat wij nu wederom iets verder willen doordringen in de concepten van waan en werkelijkheid en speciaal, zoals die verbonden zijn met goed en kwaad.

Ofschoon ik mij zal onthouden van te veel citaten, zou ik toch één citaat voorop willen stellen. Het is een citaat van een boeddhistische monnik, die neerschreef: "Goed en kwaad zijn de vruchten van begeerte en angst. Begeerte en angst zijn de vruchten der waan. Zo wie maya wil ontvluchten en komen tot bevrijding, zoek het pad, dat goed noch kwaad kent, doch ook begeerte noch angst. Hierin ligt a.h.w. de richtlijn verborgen, die te allen tijde geldt voor geest en stof.

Om te komen tot een werkelijke bewustwording moeten wij de waan verbreken. En een waan ontstaat o.a. door vooroordelen en onjuiste reacties. Het heeft voor ons absoluut geen zin te spreken over werkelijkheid, zolang ons eigen oordeel vertroebeld is, zolang wij verschillen zien, die in feite niet bestaan. Het is des te beter, dat wij dit onderwerp thans kunnen beschouwen, omdat de kerstdagen naderbij komen en hierin een eigenaardige aanvulling van dit oudere citaat ligt.

Men viert Kerstmis juist rond de duistere dagen. De langste nachten, de kortste dagen - in Uw land bovendien nog een koud klimaat - dit alles werkt tezamen om U een beeld te geven van een zekere tristesse, een droefheid, die eerst ontwaken kan tot nieuw bewustzijn door een belofte. Toch zou men ook kunnen zeggen: "Uit het duister wordt het licht geboren." Maar zo men zegt, dat Jezus het licht der wereld is, zo is hij geboren ommetwille van de zonden der wereld. Zo kwam hij voort uit het kwaad, dat op de aarde bestond.

Men vergeet dat wel eens. Men spreekt erover, dat het een grote genade is, dat Jezus op aarde geboren werd. Men vertelt roerende verhalen en vergeet daarbij te vermelden, dat er een onverbreekelijke band ligt tussen - figuurlijk gesproken - de zonden van Adam en de geboorte van Jezus; tussen de strijd en ondergang van de Joden en hun geloof aan de Messias.

Dat dit vergeten wordt is begrijpelijk. De mens wil niet herinnerd worden aan zijn eigen onvolmaaktheden en wil ook niet voor zich erkennen, dat het kwaad het goede baart, terwijl uit het goede vaak het kwade voortkomt. Men wil zich dit eenvoudig niet realiseren. Men houdt ervan te leven in een wereld van tegenstellingen, waarbinnen het eigen leven met al zijn angsten en begeerten eenvoudig kan worden ingepast.

De feitelijke werkelijkheid is anders. Wij mogen - indien wij tot bewustzijn willen komen - niet begeren en niet vrezen. Maar als wij niet begeren en niet vrezen, is er voor ons geen reden om een oordeel te vellen, is er voor ons geen reden om onze eigen beperkte persoonlijke visie te stellen tegenover het Groot-Goddelijke, dat Zich in alle dingen openbaart. Hier zegt Hilarius, één der kerkvaders:

"Wanneer ik zeg: 'Heer, gij zijt gekomen om mijne zonden,' stel ik vast, dat in mij het kwaad is. Gelijktijdig verhef ik mij op het goede, dat schuilt in het erkennen van het kwaad. Ik zal daardoor niet in staat zijn mijn Meester te begrijpen of te benaderen." (Ondanks dat is de man kerkelijk heilig verklaard.)

Hij had zeer zeker in zich een werkelijkheid. Want wij kunnen geen beroep doen op het licht of het goede, omdat wij goed zijn of omdat wij kwaad zijn. Evenmin behoeven wij het duister te vrezen, omdat wij goed zijn of omdat wij kwaad zijn. Aan ons is de taak om te aanvaarden, wat de Schepper geeft.

Werkelijkheid wil zeggen: het goddelijk oordeel erkennen, zelf niet oordelende.

Gij zult begrijpen, dat voor leefwijze en denken dergelijke dingen grote consequenties hebben. Die consequenties zijn overal door de wijzen uitgedrukt in gelijkenissen, in heilige boeken, enz. Wij vinden het neergeschreven in de Bijbel, waar het eten van de vrucht, die hangt aan de boom der kennis van goed en kwaad, het zondig verschijnsel is, waardoor Adam en Eva worden uitgedreven uit het paradijs. Maar evenzeer staat in de sura van de koe in de Koran geschreven, dat degeen, die zich vermeet te oordelen over Allah, de verworpene zal zijn van alle tijden; doch dat degeen, die Gods wil aanvaardt, geborgen zal zijn in Hem en geleid worden door de profeet.

Boeddha bracht in zijn leerstellingen naar voren, dat de fout van de mens, die hem afleidt van het pad en hem bindt aan de waan is: het onbewust steeds weer zoeken naar hetgeen hemzelve rechtvaardigt, hemzelve dient, hemzelve beslissende rechten geeft in de wereld. En hij voegt eraan toe: "Eerst zij, die geen rechten erkennen en geen plichten behalve die, welke voortvloeien uit de grote Wet, bevrijden zich van het Rad." "Het pad, dat men moet gaan," zegt de Boeddha, "is er één van begeerteloosheid en zonder vrezen, aanvaardende alle wereld als deel van een bestel, waarin men zelve deel is."

Ik kan zo verdergaan. Ik kan keer op keer U aantonen, hoe alle heiligen, alle profeten, alle grote leraren, die een werkelijke bewustwording hebben of brengen, U wijzen op het oordeel als volkomen fout. Het is begrijpelijk, want dit is de enige mogelijkheid om te ontkomen aan een schijnbare strijd, die heerst in de natuur en die weerkaatst wordt in het innerlijk. Bewustwording betekent niet alleen weten. Het is goed te weten, misschien veel te weten. Maar weten alleen met de oordeelskracht, die daaruit schijnt voort te vloeien, is niet voldoende. Eerst indien weten met aanvaarden gepaard gaat, kan het werkelijk inhoud hebben. Aanvaarden van de wereld, betekent het oordeel opschorten, wetend dat ge niet tot oordelen bevoegd zijt, en accepteren en beleven volgens de kracht, die U gegeven wordt.

Gij leeft in een wereld, waarin het oordeel normaal is geworden. Men spreekt voortdurend over dit als goed en dat als kwaad. Men verontschuldigt zichzelf met: "ik kan dit niet zo goed" of "dat had beter gekund." Dit oordeel op zichzelf is volkomen strijdig met alle werkelijkheid en het is tevens de grote bron, van waaruit de begoocheling voortvloeit, die de mens verblindt t.o.v. de God, die Zich openbaart in de schepping. Ik wil trachten U op deze zondagmorgenbijeenkomst duidelijk te maken, hoe de werkelijke inhoud der waarheid zich aan ons kan openbaren.

Al wat geschiedt, geschiedt ook krachtens hogere Kracht. Er kan niets geschieden, dat tegen de hogere Kracht, tegen het goddelijk Wezen, werkelijk zou zondigen. Er bestaat geen werkelijke fout, noch een werkelijke verdienste. Te zijn binnen het Goddelijke is zijn volgens en krachtens het Goddelijke. Het is alleen onze realisatie daarvan, die ons brengt tot een waarden of een verwerpen. Het is ons eigen oordeel, waardoor we de wereld uiteen zien vallen in de twee tegenstellingen, die voortdurend ons hele leven regeren.

In het onvolmaakte van ons eigen wezen kunnen wij geen afstand doen van goed en kwaad van uit een persoonlijk standpunt. Voor ons - ja, in ons - moet dit oordeel nog gehandhaafd worden, omdat wij ons niet van de volledigheid van ons wezen bewust zijn. De schijnbare vergankelijkheid der dingen, de voortdurende wijziging van toestand, die de tijd met zich meebrengt, zijn voor ons factoren, die belemmeren tot een persoonlijke volledighedsrealisatie te komen. Maar daar staat tegenover, dat buiten ons de wereld met al zijn veranderingen niets anders is dan één openbaring van een goddelijke scheppingsdrang. Dat al hetgeen in die wereld gebeurt zich onttrekt aan ons vermogen tot oordelen. Dat de onafwendbaarheid van al hetgeen werkelijk moet geschieden voor ons betekent de noodzaak tot aanvaarden.

Zeker, wij kunnen de dingen anders beleven door ons eigen bestaan, ons eigen denken te wijzigen. Maar nooit kunnen wij de volledige betekenis van alle dingen wijzigen. De vrije wil ligt in ons en geeft ons een keuze uit vele werelden en vele mogelijkheden - maar slechts door eliminatie van de volledig-

heid en de volmaaktheid, waarin wij bestaan! Wij nemen delen uit de volmaaktheid weg en het restant beschouwende zeggen wij dan: "Ziet, dit is onze wereld."

Natuurlijk is dat niet juist. Wij moeten proberen een volledige wereld te beleven, nietwaar? Dan moeten wij ook trachten omtrent al hetgeen buiten ons ligt het oordeel op te schorten en niet te spreken over goed en kwaad, over aanvaardbaar of onaanvaardbaar. Wij moeten trachten te zeggen: "Dit is; en daarom is dit goed."

Maar men moet verder durven gaan en zeggen: "Alle dingen tezamen, alle tijd, alle ruimte, alle gestalte, alle opgang en ondergang, zoals wij die meemaken, is slechts ons zien van een goddelijke volmaaktheid, waaraan wij persoonlijk nooit zullen kunnen ontkomen; die wij echter steeds meer moeten aanvaarden om inzicht te krijgen in haar ware betekenis." Degeen, die op deze wijze leert denken en leven, heeft veel grotere vrijheid dan een ander. Want hij wordt nu niet beperkt door een oordeel, dat hem bindt aan bepaalde verschijnselen in de wereld. Hij wordt slechts beperkt door de goddelijke Kracht, die zich in hem openbaart.

Dit is een belangrijk punt. Een vrijheid om jezelf te beleven, zoals God je geschapen heeft. Een vrijheid om dit te doen zonder belemmering. Dit te doen zonder een gebondenheid, die je voortdurend belast met gedachten, die elke werkelijke appreciatie, elke werkelijke beleving wegneemt. Die vrijheid kunnen wij slechts ervaren, wanneer wij onszelf binden door het Goddelijke zonder critiek te aanvaarden. Of zoals Franciscus van Assisi eens zeide tot zijn volgelingen: "Wanneer ik U zeg: 'Armoede is noodzakelijk,' zo zeg ik U: 'Zo gij deze armoede als armoede ervaart, is zij overbodig.' Doch indien gij zo vrij kunt zijn als men bestaan kan, zo vreugdig als God U geschapen heeft, zo lustig als de zon en toch zo bewust van onze Schepper en Verlosser als iemand, die knielt in een kerk, dan is U gegeven de vrijheid, die Jezus, onze Heer voor ons verdiend heeft. Dan is de wereld Uw zuster, de zon broeder, dan zijn de dieren met U verwant en niets der mensen is U vreemd."

Franciscus, de zwerver, de bedelaar Gods, drukt hier wederom de grote waarheid uit, die de wereld steeds weer te horen krijgt en steeds weer verworpt: Elk jezelf binden door waarderingen en waarden te accepteren, elk spreken van een oordeel, elk pogen je eigen toestand te definiëren t.o.v. anderen, moet leiden tot een verwerpen van de goddelijke Kracht in jezelf. Hij gaat verder en zegt: "Je kunt niet werkelijk leven op het ogenblik, dat je armoede als armoede ziet." En toch beveelt hij armoede aan als regel van zijn Orde. Niet om de armoede om harentwil, maar om de afstand, die men daarmee doet van het begeren.

Hij zegt vrijelijk te spreken, maar raad zijn broeders aan niet in maar vóór de kerken te spreken. Wederom een afstand doen van elke positie, van elke status, die ligt buiten hetgeen hij ziet als het onmiddellijk door God gegevene. God roept; dan heeft men te antwoorden. En verder heeft niemand het recht om te roepen. God beveelt - en Zijn bevel is geen bevel maar een realisatie van de werkelijkheid - maar niemand anders heeft recht om te bevelen. Zoals hij dit uitdrukt in zijn kloosterregels, zoals hij dit in verschillende kleinere en grotere bijeenkomsten steeds weer zijn leerlingen voorhoudt, is het a.h.w. een renaissance van waarheden, die elders reeds lang verklonken zijn. En het is tijd, dat de mens zich dit weer realiseert.

Onwillekeurig denk ik hier aan een leraar, die lange tijd in Londen bepaalde loges geleid heeft. Hij leerde n.l. aan allen, die tot hem kwamen, dit: "Zeg nimmer 'dit is goed en eerwaardig' noch 'dat is slecht of misdadig.' Vraag U slechts af: Wanneer ik deze handeling stel, is het dan mijn begeren, dat mij drijft, of is het mijn natuurlijk aanvaarden van de wereld? Kunt ge dit laatste oprecht en eerlijk bevestigen, weet dan, dat gij de zin der schepping vervult, dat gij uiting geeft aan de grote Kracht, Die ons allen leidt." Ik ben bang, dat enkelen van zijn leerlingen dat eerder als een oratorisch geweld hebben gezien, dan als een uitspraak van volledige waarheid en voortdurende geldingskracht. Maar tot aan deze dag herhaal ik het U als een werkelijkheid:

Wanneer U iets doet, wanneer iets gebeurt, vraag U af: Is dit mijn eigen begeren of is het misschien een andere kracht, een noodzaak om dit te verwerken? Wanneer ge iets ontwijkt, vraag U af: Is het mijn eigen vooroordeel en angst, die mij dit doen ontwijken, of is het eenvoudig de loop der omstandigheden, die mij dwingt hier af te buigen? Gij zult erkennen, dat er in Uw leven meer leiding bestaat, dan gij wilt accepteren, meer beheersing, dan ge U kunt voorstellen, gelijktijdig zijnde een vrije mens met een vrije wil.

Vergeet niet, dat het accent, dat ge geeft aan deze gebeurtenissen, voor U bepalend is. Dat in Uw wereld niet het gebeuren maar de beschouwing van het gebeuren, niet het wezen maar de waardering van het wezen, niet de toestand maar de realisatie van de toestand geldt. Dat is Uw werkelijkheid. Kunt ge die werkelijkheid overeenbrengen met de werkelijke krachten, met hetgeen werkelijk bestaat, dan kunt ge afstand doen van de begoocheling. Dan zal voor U het licht uit het duister en het duister uit het licht geboren worden, volkomen gelijktijdig. Dan zal voor U Kerstmis gelijktijdig een uitdrukking zijn van het gehele bestaan en een nooit-bestaande toestand, die slechts waan is. Want wanneer het licht uit het duister geboren wordt, schept het het duister. Zoals Jezus, Vorst des vredes genoemd, op de wereld komende zegt: "Niet om de vrede te brengen ben ik U gekomen, doch het zwaard." Zoals een ieder, die zoekt naar bewustwording steeds weer moet ervaren: de tegenstellingen scheppen elkaar.

Maar de grootheid van de Schepper Zelve is nooit te evenaren. Daar bestaat geen tegenstelling, alleen Werkelijkheid. Van die Werkelijkheid zijn wij alleen deel. De werelden, waarin wij bestaan, zijn deel van die Werkelijkheid. Al wat wij zijn en kunnen zijn is deel van die Werkelijkheid. Wie die Werkelijkheid kan accepteren boven alle dingen, die Werkelijkheid tot de zijne kan maken door afstand te doen van de oordeelskracht, die hem doet vrezen of begeren, wie kan komen tot een zelfbeleving, die niet meer de wereld betreft in het innerlijk beleven maar slechts oordeelt volgens eigen standaard en wezen, die heeft een weg gevonden tot bevrijding uit de waan.

Bevrijding uit de waan is dan ook hetgeen ik U aan het einde van dit mijn betoog zou toewensen. Niet opdat gij een vrijheid vinde, die bandeloos zij, of plotseling niet meer kennen zult goed en kwaad. Maar opdat gij - de wereld niet oordelende - in Uzelve kome tot een juister oordeel over Uzelf, daarmee uiting gevende aan Uw eigen bewustzijn en naderende tot goddelijke waarden, die in U verborgen liggen en die ge nog niet hebt onthuld, omdat gij meende de buitenwereld te moeten oordelen en Uzelve slechts aan te passen aan die buitenwereld zonder haar deel te maken van Uw eigen beleving. Ik wens U een aangename zondag verder.

- - - - -

Goeden morgen, vrienden.

Ik hoop, dat niemand het mij kwalijk neemt, wanneer in mijn hoofd - geestelijk dan althans - de kerstklokken alweer luiden. Misschien dat het voor U nog even wegligt (er komen nog wel weer bijeenkomsten, waarop daarover speciaal wordt gesproken), maar.....als ik zo hoor spreken over dat licht en dat duister, dan denk ik onwillekeurig aan Kerstmis. En dan kun je Kerstmis natuurlijk dichterlijk gaan beschrijven als een besneeuwd landschap met luidende klokken, met hulst en kerstbomen, met krakende voetstappen in de sneeuw en brandende kaarsjes, maar dan heb ik ook dat soort idee, dat - hoe aardig het ook is - het een beetje valse romantiek wordt.

In de eerste plaats: hoe vaak gebeurt het, dat het werkelijk sneeuwt? In de meeste gevallen is Kerstmis net een dag als alle andere; een dag met storm en wind en regen en hagel en kou; of soms met sneeuw, die wegdooit en aan je schoenen klontert en die je er toe beweegt om toch vooral binnenshuis te blijven.

Waar willen we met Kerstmis eigenlijk naar toe? Klokken in de nacht? Het is een aardig iets. Maar per slot van rekening kan het ook wel iets zijn, dat je wakker maakt, wanneer je slaap nodig hebt. Ik weet het niet. Deze valse romantiek kan ik daarin niet voelen of vinden.

Het zit in nog wat anders. Als we nu eens al de profeten in de Bijbel nagaan, dan kunnen we toch rustig zeggen, dat duizend jaren lang een volk heeft gewacht op een verlosser. Toen is die verlosser gekomen en wat hebben ze gedaan? Hem aan het kruis geslagen.

Kerstmis is eigenlijk het feest van de grote teleurstelling, weet U dat? Het feest van een verlosser, die niet beantwoordt - niet beantwoorden kan - aan de eisen, die de mensen daaraan stellen. Het kind Jezus in Bethlehem is ongetwijfeld een romantisch schouwspel, wanneer het achteraf wordt gezien. Op dat ogenblik was het alleen maar een schouwspel van de bitterste armoede, de grootste ellende. En nu kunnen wij daar alle redenen voor gaan opsommen - en die zijn er voldoende - maar we blijven toch altijd weer staan bij het punt: op dat ogenblik zag het er allesbehalve gezellig uit.

Zeker, het was een zoon uit het geslacht David misschien. En het was in Bethlehem, zeker. Ongetwijfeld was het de tijd, dat iedereen, die de wet uitlegde, elke geleerde, kabbalist, astroloog, zeide: "Nu moet die Messias komen!" En het kindeke kwam.

Het was niet zoals men het zich thans nog wel eens voorstelt, gehuld in zacht licht, het kwam net zo op de wereld als elk ander kind. En het was er heus niet erg prettig aan toe. Het zal waarschijnlijk wel hebben liggen rillen van de kou en gewikkeld zijn in een jas van vader, omdat er niets anders bij de hand was. Dit kind was toch tegelijk de verlosser. Er was n.l. een heel groot verschil in waardemeter tussen de wereld en de geest. En dat is nu iets wat ze op Kerstmis altijd weer vergeten.

Zonder nu direct onze vriend Henri achterna te gaan, die eens over Kerstmis zei, dat het voor de meeste mensen een paar dagen van vrije tijd met overvloedige maaltijden betekent, wil ik toch heel graag van mijn kant vaststellen, dat Kerstmis langzaam maar zeker voor de mensen toch is geworden tot iets, dat met werkelijk geestelijke verlichting en bewustwording maar heel weinig van doen heeft. Men zou kunnen zeggen: "Uit het licht van het Kerstgebeuren is het duister van het menselijk voorstellingsvermogen geboren, dat een huiselijk gezelligheidje heeft gemaakt van een openbaring op de wereld, die toch geestelijk licht in overvloed was."

Dit Kerstmis is werkelijk voor mij het feest van de grote teleurstelling, om de doodeenvoudige reden, dat - als je als mens op de wereld bent en je verwacht, dat God Zich openbaart - je dan denkt: "Nu, als een koning al een groot gevolg heeft, wat zal God dan al niet met Zich meebrengen." En wanneer een bewuste leraar over de wereld gaat, een profeet, die wonderen doet aan de lopende band als het nodig is, zou dan zo'n grootse profeet, zo'n Messias, eigenlijk niet omringd worden door wonderen?

Ho maar! Dan hoor je, dat ergens in een stal zo'n kind geboren is. Daar moet je eigenlijk een soort paranoïcus voor zijn, zoals een zekere Herodes, om te zeggen: "Nu, laten we al die kinderen dan maar uitmoorden, dan zijn we tenminste zeker, dat we door dergelijke verlossers later niet geplaagd worden." En die goede man deed dat nog eerder uit politieke overtuiging om zo te zeggen dan uit werkelijk geloof.

De hele wereld vond daar iets, dat niet in overeenstemming was met zijn eigen verwachtingen. Iedereen, die dacht aan een verlosser, vond er iets, dat niet te herkennen was. Het is daarom misschien troostvol, dat we ook herdenken, dat de wijzen uit het oosten kwamen en schatten offerden. Maar het zegt toch wel iets. Schijnbaar waren het alleen de simpele mensen en de herders met hun medelijden en ook de wijzen, die iets konden herkennen, dat meer waard was dan al het andere, wat op dat ogenblik in die buurt bestond. De simplen, de eenvoudigen en de wijzen. Maar de mensen, die zichzelf belangrijk vonden, die meetelden in de maatschappij, die hadden er niet van terug.

Weet U, vandaag aan de dag ook wordt er heel vaak iets gegeven, dat werkelijk kostbaar en bijzonder is. Ook in deze tijd, waarin U nu leeft op dit ogenblik, zijn er nog voortdurend openbaringen, wordt er nog voortdurend gewerkt met goddelijke krachten, zijn er nog voortdurend verlichte geesten, die rond gaan om te proberen aan de mensheid licht en bewustzijn te brengen. Maar weet U, ze worden niet geaccepteerd. Ze zien er niet wijs genoeg uit. Ze spreken soms niet geciviliseerd genoeg, of ze stammen niet uit een bekend geslacht, of ze hebben geen geld genoeg, of ze weten zich niet te kleden. Dat is belangrijk, al het andere schijnbaar niet. De uiterlijkheid en de uiterlijke waardering, waaraan deze wereld mank gaat, is precies dezelfde kwaal, die eens een Kerstgebeuren maakte tot een bedreiging voor het leven van velen i.p.v. tot een vreugdefeest, waarin Israël danste en juichte, omdat een verlosser geboren was. En als die openbaringen vandaag aan de dag niet worden geapprecieerd, niet begrepen, hoe komt dat dan?

Je zou natuurlijk kunnen zeggen, dat men daarmee niet te koop loopt. Maar je kunt per slot van rekening niet verwachten, dat een ingewijde in de kranten gaat adverteren: "Ik, de grote ingewijde, zal hedenavond de laatste waarheden des levens openbaren. Komt dat zien, komt dat zien!" Dat gaat niet.

Een ingewijde gaat voorbij, beroert U soms, spreekt een paar woorden tot U, gaat verder. Hij lijkt een gewoon mens met al zijn fouten, zijn gebreken, met al zijn zorgjes, zijn onverantwoordelijkheidjes, zijn kleine vreugden. Want juist in het menszijn bewijst hij zijn ingewijd zijn. Het feit, dat hij mens wil zijn, bewijst, dat hij zich niet meer laat beroeren door de uiterlijke verschijnselen.

Dan komt zo'n ingewijde en probeert je iets te geven, dat belangrijk voor je is. En dan doe je net als al die goede mensen daar in Bethlehem:

"Is dat de Messias? Dat is toch helemaal waanzinnig. Een messias wordt toch niet geboren in een stal! Zegt U soms 'geestelijke wijsheid?' Dat kan toch niet komen uit de mond van de melkboer of de slager! Dat gaat toch niet, dat past toch niet! Daarvoor moet je een academische graad hebben. Dan heb je het recht om geestelijke wijsheid te spuien, anders niet."

Een ingewijde houdt zich daar niet aan. Die houdt zich niet aan die menselijke wetten. Want hij moet in de wereld staan. Terecht. En zo wordt er vandaag aan de dag eigenlijk voortdurend geleraard en gewerkt. Door figuren, waarvan je het soms helemaal niet zou denken. Wezens met opvattingen, die men absurd vindt en die bovendien soms nog ordinair zijn erbij. Maar die wezens zijn het toch, die in die wereld van vandaag een beetje licht geven. Net zoals de geboorte van de kleine Jezus een lichtpunt was in de duistere geestelijke geschiedenis van de mensheid, die was vastgeroest in geloofswetten of filosofische sofismen en spot over het bovennatuurlijke.

Als Jezus die nieuwe openbaring was, zijn de voortzettingen daarvan vandaag aan de dag nog aanwezig. Zij zijn het enige middel om deze wereld een klein beetje van zijn licht en duister te bevrijden. 't Was een licht met hoogdravende verwachtingen en gedachten omtrent Utopia; 't was een duister, een vrees voor oorlogen, een vrees voor vernietiging, ondergang en onzekerheid. Maar die dingen bestaan niet. Dat vertellen ze U dag aan dag. Ze vertellen U, dat het enige, dat bestaat, Uw eigen wezen is. Dat U daarin alleen iets kunt vinden, wat waar is.

Per slot van rekening staat dat nooit in de krant. In de krant staat wel, dat het langzamerhand weer wat bijdraait in Indonesië en dat Ike er wel weer gezond uitzag. Maar je denkt zo bij jezelf: "Zouden ze niet kletsen?" En dan staat er verder in, dat er weer weerdedheden zijn begaan in Algerië, dat er een opstandje dreigt in China, enz. enz. Noem ze maar op: een verkeersongeval hier, een vulkanische uitbarsting en een aardbeving daar. Lees je dat allemaal, dan schud je je wijze hoofd en zegt: "Wat is er toch een hoop ellende in de wereld." Dan lees je, dat de een of andere filmproducer, filmster of staatsman een groot banket heeft gegeven. Dan zeg je: "Nou, nou, nou, wat is er toch een weelde in de wereld." Dan hoor je, dat iemand een riderorde heeft gekregen of een voetbalpool heeft gewonnen.

Dan zeg je: "Wat een geluk is er toch in de wereld." Hebben die dingen nu werkelijk iets te zeggen? Welneen.

Weet U, de leugens in de krant zijn niet de feiten, die erin staan, maar de wijze, waarop ze er U toe brengen om U te bemoeien met dingen, die U niet aangaan, te oordelen over dingen, die U niet weet en te begeren naar dingen, waar U absoluut geen verstand van heeft. En die waarschijnlijk een grote teleurstelling zouden zijn, als U ze zou krijgen.

Die fout maakt de hele moderne wereld. Ze houdt zich bezig met licht en met duister, dat uit de gedachten, de redeneringen en de fantasie voortkomt. Maar wat heb je daar nu aan? Is dat werkelijk? Bestaat dat reëel? Neen. Dus dat licht en dat duister moeten we niet hebben.

Wat moeten we dan hebben? Ons eigen wezen. En dat eigen wezen moet op zijn manier in zichzelf evenwicht vinden en geen ontbinding van evenwicht.

Wanneer wij bewust willen worden, dan is het gevoel voor ons altijd een van de zekerste wegen. Dat weet U misschien niet. Weet U waarom? Omdat het gevoel een voortdurende balans geeft. Je kunt niet eenzijdig een bepaald hoogtepunt in het gevoel behouden. Integendeel, daar wordt automatisch een evenwicht geschapen. Daarom is het gevoel één van de grote wegen, totdat je op het rustpunt komt, waarin ook het gevoelen zwijgt, maar het ervaren van werkelijkheid zoyeel te groter wordt.

Vrienden, dat is eigenlijk mijn illustratie bij de woorden van de vorige spreker. Kerstmis, dat is zo de droom van een wereld, die werkelijkheid zou zijn, als de wereld niet dacht, dat het een droom was. Kerstmis is het tijdbepalende punt van openbaring, herdacht uit een ver verleden, waardoor men niet in staat is te begrijpen dat het zonder tijdsbepaling vandaag aan de dag voortdurend weer zo is.

Kerstmis verpakt in de valse witte-wattenromantiek, heeft zijn betekenis van werkelijk een alledaags gebeuren te zijn verloren. Een feest van licht in het duister, zeker. Maar het is de wereld zelf - licht en duister tezamen - die het leven tot een soort feest maakt. Dat ziet men niet. Liever een droom van sneeuw, wanneer je loopt te rillen in stralende vorst, ofwel probeert ondanks alles de loop-zwembewegingen in de ijskoude regen vol te houden. Toch witte-wattenromantiek. Het moet immers mooi zijn? En hoe langer je je bezig houdt met het mooie van dergelijke fantastische dingen, deze heerlijke sentimentele, vaak melancholieke poging tot zelfbedrog, des te langer zul je de schoonheid, die de wereld zelf geeft, niet kunnen bescffen. Zolang je je bezighoudt met de wijsheden, die je kunt kopen, ingegrift in een asbakje of geborduurd op een bijbelspreukje aan de wand, kom je er niet toe om de wijsheid van het leven te accepteren.

Je moet komen tot een accepteren van het leven met al wat er in zit, het maken van een kerstfeest tot een reëel beleven. Niet alleen maar een tijdelijke vlucht uit een werkelijkheid. Doe je dat, dan zul je ontdekken, dat licht en duister zo voortdurend en zo snel wisselend uit elkaar geboren worden in het dagelijks bestaan, dat het verstandig is geen van beide afzonderlijk te erkennen, maar beide te zien als één verschijnsel, voortgekomen uit het ene grote raadsel, dat wij dan met elkaar noemen: de Schepper.

Wel, dan kunt U zo dadelijk beginnen met de critiek. De een zegt, dat het mooi is geweest, de ander dat het lelijk is geweest. U doet dan ook iets, wat niets uithaalt. Want of het mooi of lelijk is geweest komt er niets op aan. Of er voor U iets bij zat, dat waar is, is het enige, dat betekenis heeft.

Ondergetekende gaat weer sluiten - volgens de gewoonte van de laatste tijd om dat met wensen te doen - met de wens, dat iets van de waarheid, zoals hij haar voelt, voor anderen duidelijk is geworden. Dat U verder allen een heerlijke, heel prettige zondag moge hebben, zonder regen en sneeuw en met veel zon - buiten en binnen tegelijk, als het kan.

.....

De levende Christus is de levende liefdegeest, die - in heel de wereld geopenbaard - voortdurend een ieder tot groter bewustwording voert. Je kunt niet zeggen, dat de Christus alleen maar berust heeft in één mens, omdat het een wezen is, dat buiten ons staat. De Christusgeest, de Christusgedachte is een deel Gods. Dat is een deel van het goddelijk Wezen en als zodanig leeft het dus in alles, waarin God geopenbaard is. Ook in ons.

Ook in ons leeft de Christus, ook in ons openbaart hij zich. Ook in ons drukt hij uit de wijsheid, de liefde, de kracht, die moeten leiden tot een voortdurend beter accepteren en aanvaarden van God, tot - om het in een christelijke term te zeggen - de ervaring en aanvaarding van het Koninkrijk Gods in onszelf.

Wanneer wij zeggen: Christus, dan denken wij onwillekeurig in de eerste plaats ook aan de lijdende Christus. In het Kerstgebeuren spreek je over het kindje Jezus, maar bij Pasen spreek je over Jezus Christus. De levende Christus is een figuur, waarin van uit menselijk standpunt lijden verborgen zit; d.w.z. offer, omdat de levende Christus een zoeken naar de harmonie is met het Goddelijke, die vaak een verloochening van het eigen "ik" vraagt.

Die verloochening van het "ik", zoals de Christus die van ons vraagt, is niet een werkelijk offer. Zie is slechts een prijsgeven van het tijdelijke om daarvoor het eeuwige te winnen. Het is een prijsgeven van het eindige om daarvoor te beseffen de oneindigheid, waaruit alle dingen bestaan.

Wanneer we zo de Christus en de Christusgeest beschouwen, is het duidelijk, dat de levende Christus voor ons moet zijn een wezen, een kracht, die niet alleen maar gepersonifiëerd mag zijn. Het is eerder een sfeer, die ons allen beroert. Het is een denken, dat in ons allen bestaat; een streven, dat overal gelijktijdig geboren is.

Wanneer ik dan toch teruggrijp op Christus als een persoonlijkheid, doe ik dit, omdat Jezus, de drager van de Christusgeest op aarde (de laatste, die als zodanig erkend is in de wereld) voor ons een lichtend voorbeeld is. Niet van het Goddelijke, Dat zich in de stof openbaart, maar van de stof, die bewust het Goddelijke in zich wist te dragen.

Eerst wanneer ik dit duidelijk heb gesteld, wil ik overgaan op de laatste woorden. Er ligt daarin eigenlijk een soort verplichting: ze moeten wat dichtertlijk zijn. Wat moet je dan zeggen over de levende Christus?

Licht, uit eeuwigheid geboren, in 't Al bestaande liefdekracht, gij zijt het offer, eens gebracht, dat wij weer brengen als tevoren.

De levende Christus, de liefde, die leeft, is God, Die zelve tot ons spreekt. Het is de kracht, die met ons streeft en alle banden breekt.

De levende Christus is vreugde en leed, in één glans tezaam gebracht, openbarend de volheid van 's werelds bestel, de volheid der scheppende macht.

De levende Christus is God in ons hart, Die zacht tot ons spreekt en ons zegt: "Mijn kind, ervaar Mijne lichtende kracht en doe zo aan 't leven zelf recht."

De levende Christus is altijd nabij, is met ons, waar wij ook gaan, wanneer wij de wet van liefde uit God in het eigen wezen verstaan.

Ik geloof, dat ik het daarbij mag laten. Vrienden, misschien heb ik niet datgene gebracht, wat U verwacht had aan de hand van het onderwerp. Maar allemaal, zoals we hier zijn geweest vandaag, hebben heus geprobeerd iets te brengen van onze waarheid. Nadrukkelijk onze. Wij hopen, dat het ertoe kan bijdragen om U Uw eigen waarheid te doen vinden.

Verder wens ik U allen een gezegende, een aangename, een prettige zondag toe. En dan tot over veertien dagen. Goeden morgen.

.....